

Ljubljana, 9. novembra 1936
Ljubljana, 9. novembra 1936
Ljubljana, 9. novembra 1936

JUTRO

Ponedeljska izdaja „Življenje in svet“

Ljubljana: Knažičeva ulica 5. Telefon št. 2122, 2123, 2124, 2125 in 2126.
Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 68.
Rokopis se ne vračajo. — Oglasni pa tarifu.

Madrid med dvema ognjema

Čeprav so Francove čete vdrle v prestolnico, jo še niso popolnoma zavzele, ker se vladni miličniki še nadalje upirajo z vsemi razpoložljivimi sredstvi

Lizbona, 8. novembra. d. Vkorakanje Francove vojske v Madrid je bilo izvršeno včeraj med hudimi pouličnimi boji, ki še vedno trajajo. Nacionalistične čete so pričele prodirati v glavno mesto ob 10.40 dopoldne. Napad se je začel približno tri ure prej s silnim topniškim streljanjem na madridska predmestja, ki so bila kmalu vsa porušena z obrambnimi napravami vladnih čet. Miličniki, ki so bili očitno brez pravega vodstva, so pobeželi v notranjost mesta ter pustili na bojišču na tisoče mrtvih in ranjenih. Na bojišču je ostalo tudi več njihovih tankov, ki v zmešnjavi pri umiku niso imeli zadostne možnosti za manevriranje.

Nacionalistične čete so prodrle popoldne že v Pradero San Isidoro, v neposredno bližino Puerto del Sol, središča mesta, kjer se nahajajo najvažnejša vladna poslopja.

Po zadnjih vesteh so čete generala Varele prodrle celo že na madridski glavni trg Puerta del Sol med sreditimi boji z miličniki.

Po vesteh, ki so prispеле sem davi ob 5., so dobili posamezni oddelki nacionalistične vojske ukaz, naj Madrida dočeka ne zavzemajo, nego se polaste le najvažnejših postojank v neposredni bližini prestolnice, odkoder bodo lahko nadaljevali svoje prodiranje proti centru mesta. Ze včeraj popoldne bi bili morali zavzeti zapadni del Madrida, in so res proti večeru pričeli z napadom. V prvih vrstah je bila afriška pehota, ki je prodirala v posamezne okraje pod zaščito okrog 100 tankov, oklopnih avtomobilov in motoriziranih metalcev ognja.

Poročilo angleškega poslanika

London, 8. novembra. d. Angleški poslanik v Madridu je sporočil zunanjemu ministrstvu telefonično, da so nacionalisti vkorakali od zapada v Madrid in da se vrše v južnih in vzhodnih predmestjih srđiti boji. Izhodna točka napada nacionalistov v notranjost je bilo predmestje Casa de Campo, ki leži zahodno od kraljevske palače. Prodirajoč od tu so nacionalisti prekoračili reko Manzanares preko Segovijskega mostu ter so napredovali že preko vzorne kaznilnice, kjer je bilo zadnje tedne zaprtih mnogo pristaev španskih desniharskih strank.

Včeraj ob 4. popoldne je bilo sprejeto poročilo neznane nacionalistične španske radio-postaje, o padcu Madrida. Napovedovalec je izjavil: »Naše zmagovite čete so prodrle v Madrid. Zivela Spanija!« Pripomnil je, da je to bulletin, ki ga je izdal glavni stan nacionalističnih čet v Salamanci.

Nadalje je poročal, da so se pred vkorakanjem nacionalističnih čet vršili srđiti boji za Casa de Campo in okoli nje, kjer so vladni miličniki zama poizkusili z obupnimi protinapadi ustaviti prodiranje nasprotnika. Pomagale jim tudi niso strojnice niti ruski tanki. V mestu je v tem času nastala že divja panika in je očitno prišlo tudi do plenjenja in požigov, ker so se povsod videli veliki plameni in stebri dima. Posebno močan je bil protinapad miličnikov v smeri proti letališču Getafe, ki pa je bil prav tako kakor ostali odbit. Kmalu nato so izvršile nacionalistične kolone glavni sunek, ki je popolnoma zrušil odpor miličnikov. Napovedovalec po radiju je zagotovil, da je pooblaščen od nacionalističnega glavnega stana za izjavo, da vidi nacionalistično vrhovno poveljstvo eno izmed svojih glavnih nalog v preprečenju nepotrebnega prelivanja krvi in čim prejšnji vzpostaviti normalnih razmer v Madridu.

Kako so se razvijali sobotni boji

Tenerifa, 8. novembra. AA. Tukajšnja radijska postaja je razširila davi naslednje podrobne vesti o borbah v madridskih predmestjih:

Marksiisti so pričakovali, da bodo nacionalistične čete vdrle v mesto z jugozapada, poveljnik Assenzio pa je izvršil naglo in uspešno rokačo in jo napadel Madrid najprej s severozapadne strani. Prvi cilj napadalcev je bil kompleks poslopj na južni strani reke Manzanares, kjer se nahajajo zapori, v katerih so marksisti zbrali mnogo talcev in političnih nasprotnikov. Popoldne je bil ta cilj dosežen. Nato so nacionalisti prešli v napad v jugovzhodnem odseku fronte ter zavzeli predmestje Valencia, kjer so ter pretzrgali zadno prometno zvezo med Madridom in Valencijo. Prebivalstvo Madrida, ki se je zavedlo, da bo

kmalu osvobojeno marksistov, je popoldne navalilo na zgradbo, v kateri ima svoje prostore marksistično glasilo »El Mundo Obrego«. Demonstranti so razdejali vse strojne naprave. Marksistična vlada je še zadnji trenutek skušala zaplesti nacionalno vlado v Burgosu v mednarodne težave in je zato poslala nekaj letal, označenih z nacionalističnimi barvami nad Madrid, da bi bombardirala zgradbe inozemskih zastopstev in poslanstva. General Franco pa je bil pravočasno obveščen o tej zli nameri in je službeno obvestil zastopnike prizadetih tujih držav o morebitnem bombardiranju njihovih poslanstev v Madridu. Nacionalistična letala so tudi včeraj spustila na Madrid velike množine letakov, na katerih so bila obvestila za prebivalstvo. Na letakih so bili označeni tudi kraji, kjer bo prebivalstvo kolikor toliko na varnem. Ti kraji bodo bombardirani le, če se bodo vanje zatekli tudi oboje oddelki marksistične vojske. Kot tak kraj je bil označen tudi mestni okraj med ulico Diego de Legona, trgov de la Castellana in trgov de la Ronda. V svojih letakih pravi general Franco, da bodo nacionalisti do skrajnih mej prizanašali bolnicam in zgradbam tujih poslanstev. Do večera je nad 8000 madridskim prebivalcem uspelo zateči se na stran nacionalistov.

Rabat, 8. novembra. AA. Radijska postaja v Cadizu je snoči razglasila naslednji nacionalistični komuniké:

Nacionalistično topništvo je s topovi 75 mm bombardiral ves dan Madrid in predvsem njegove vojaške objekte. Velika množica prebivalstva je zapustila prestolnico in se umaknila preko segovijskega mostu proti vzhodu. Nacionalisti so prodrli v zunanja predmestja Madrida in je pričakovati, da bo mesto že jutri zavzeto.

Uro kasneje je sporočila radijska postaja v Tetuanu, da je preječa še nepotrjene vesti, po katerih so nacionalistične čete prodrle v Madrid popoldne ob 16. in da so jih v prestolnici sprejeli z velikimi manifestacijami.

Nacionalisti še niso zavzeli središča Madrida

London, 8. novembra. AA. »Sunday Dispatch« je izšel danes v posebni izdaji, v kateri poroča, da je njegovi redakciji uspelo dobiti telefonsko zvezo z britanskim odpravnikom poslov v Madridu, ki je sporočil, da so v poslanstvu vsi živi in zdravi. Osobje poslanstva se podaja od časa do časa na streho zgradbe in skuša doznati razvoj operacij na bojišču, ki ga je pa le zelo težko zasledovati, ker so rovi na obeh straneh zelo dobro maskirani. Madrid je noč preživel v temi, vendar pa je bilo po mestu vse mirno. Davi je zavladala v mestu čudna tišina. Borbe se vršijo tri milje daleč od britanskega poslanstva. Nacionalistična letala stalno bombardirajo mesto, vendar pa ni še nobena njihova bomba padla v bližino angleškega poslanstva. Za sedaj še ni mogoče niti približno napovedati, kdaj bo nacionalistom uspelo zavzeti središče Madrida.

Zakaj so bili miličniki poraženi

Madrid, 8. novembra. d. Za miličnike je bil najhujši udarec, ki je dovedel tudi do padca Madrida, ker sta policija in civilna garda v mestu, ki sta bili doslej na njihovi strani, naenkrat prešli k nacionalistom. Vpadli sta miličnikom v hrbet, tako da so se znašli med dvema ognjema, kar je tudi odločilo usodo Madrida. Na strani miličnikov je ostal majhen del policistov in civilnih gardistov, pričakuje pa se, da bodo tudi ti prešli na stran nacionalistov, ko bodo definitivno očistili mesto.

Nacionalistična civilna garda, ki je bila pripravljena izven mesta, je že prišla v Madrid in prevzela službo v zasedenih okrajih. Burgoška vlada je že na poti v Madrid ter bo pričela poslovati takoj po svojem prihodu v nepoškodovanih javnih poslopih, ki pa jih je malo.

Obrambni svet, ki ga je imenovala pred svojim odhodom madridska vlada, se nahaja v vzhodnem delu mesta. General Franco ni vkorakal v Madrid tako svečano, kakor so pričakovali. Zadržuje se s svojim štabom v zapadnem delu mesta, v hišah, ki so ostale nepoškodovane med pouličnimi boji

Odbor za obrambo glavnega mesta

Madrid, 8. novembra. AA. Ker je vlada včeraj zjutraj zapustila Madrid, je bil sestavljen nacionalni odbor za obrambo mesta proti nacionalistom. Za predsednika in vladnega delegata je bil določen general Miajo, za tajnika član socialistične stranke, resor za vojsko je bil dodeljen dvema zastopnikoma komunistične stranke, resor za javni red in mir dvema zastopnikoma združene socialistične mladine, resor za industrije dvema članoma nacionalne zveze dela, resor za aprovizacijo dvema članoma splošne delavske zveze, resor za promet dvema članoma republikanske levice, resor za finance dvema

članoma republikanske zveze, poročevalska služba dvema članoma svobodnomiselnih mladinske organizacije in posli za evakuacijo dvema članoma sindikalistične stranke.

V pretekli noči je bila prva seja odbora za obrambo Madrida, ki mu je vlada pred svojim odhodom v Valencijo prepustila vso oblast v Madridu za obrambo prestolnice. Odbor se je konstituiral takole: predsednik general Miajo, glavni tajnik Frade, komisar za javno varnost Antonio, komisar za vojno industrijo Santiago Carillo, komisar za prehrano Amoruno, komisar za promet Pablo Jague, komisar za evakuacijo civilnega prebivalstva Jose Cardeno. V odboru so tudi Francisco Casero, Minero Jenrime, Imenes in Mariano Guarcia.

General Miajo, predsednik odbora za obrambo Madrida, je izdal davi proglaš, v katerem pravi med drugim, da je prejel naročilo: »Braní Madrid za vsako ceno!« General Miajo je pozval svoje bojovnike, naj se bore brezpogojno za vsako ped Madrida. Od civilnega prebivalstva zahteva dejansko sodelovanje. Srca madridskih prebivalcev morajo biti sedaj z enakim utripom, ker bo le tako mogoče izvajati zmago. Najstrožje bodo kaznovani oni, ki bi se pokazali slabotne v izvajanju svoje dolžnosti, kakor tudi oni, ki bi z zločini, roparskimi napadi, neresničnimi vestmi v korist sovražnika skušali motiti javni red. Obramba Madrida je v rokah herojskih miličnikov in mesto je zato na varnem. Red v notranjosti je zjamčen po silah, ki so bile v to svrho organizirane, in spričo trdne discipline prebivalstva. Lojalno sodelovanje vseh Madridčanov bo povsem gotovo omogočilo zmago.

Uspešen protinapad vladnih čet

Madrid, 8. novembra. o. Danes so nacionalistične čete doživele poraz v vsem južnem in jugozahodnem odseku pred Madridom. Davi ob zori so miličniki prešli v silen protinapad na vseh svojih postojankah pod zaščito močnega topniškega ognja in neprestanega bombardiranja iz zraka s pomočjo letal. Nacionalisti so bili potisnjeni daleč v ozadje včeraj na novo zasedeni postojanki, najbolj občutljivega bojišča pred Madridom. V zapadnem odseku, kjer je general Varela zbral glavni del svojih maroških sil v okolici kraja Casa del Campo, so popoldne izvršili miličniki hud napad z novimi ojačenji 300 svežih borcev. Sledila je borba na nož, v kateri so bile maroške čete odbite. Jarki, ki so jih snoči izgubili miličniki na zapadnem bregu reke Manzanares, so bili popolnoma zopet osvojeni po neprestanem bombardiranju iz vladnih baterij z vzhodnega brega reke. Po osvojitvi tega odseka je začasno položaj braniteljev Madrida na tej občutljivi točki znatno zboljššan.

Proglas vlade iz Valenciye

Valencia, 8. novembra. p. Madridska vlada se je takoj po svojem prihodu naselila v javnih poslopih ter pričela z nadaljevanjem svojega dela. Inela je tudi že sejo, pri kateri je izdala komuniké, ki pravi, da bo nadaljevala svoje posele kot legitimna španska vlada, kakor tudi borbo proti nacionalistom. Vlada ne smatra, da je ta borba po njenem odhodu iz Madrida zaključena in da je njena stvar propadla. Borba z nacionalisti se bo vodila še nadalje iz Valenciye, kar je edina izprememba. Padeč Madrida predstavlja samo težko etapo v teh bojih, nikakor pa ne pomeni, da bo Madrid ostal trajno v oblasti nacionalistov. Vlada ima na razpolago zlato španskega naroda, s čegar pomočjo bo v imenu španskega naroda nadaljevala borbo, ki bo tem lažja, ker nimajo nacionalisti na razpolago niti pezeze zlata. Padeč Madrida predstavlja sicer poraz, vendar pa vlada upa, da bo zadnji v boju za svobodo španskega naroda.

Ministrski predsednik Cabañero je po seji vlade sprejel zastopnike raznih društev in organizacij, ki so mu izrazili občaljenje zaradi padca Madrida, obenem pa tudi upanje, da bo borba sedaj bolj uspešna. Vlada je odredila, da se njena vojska reorganizira na novi podlagi, ker se je pokazalo, da je dosedanja reorganizacija na osnovi kadra starih oficirjev in civilne garde zelo slaba in da je ves oficirski zbor nezanesljiv. Sedaj se bo vojska organizirala brez teh starih kadrov in upajo, da bo imela več uspeha.

Kupujte domače blago!

Grof Ciano na Dunaju

Snoči je prispel na Dunaj italijanski zunanji minister, da se udeleží konference držav rimskega bloka

Dunaj, 8. novembra. p. Nocoj je prispel na Dunaj na uradni obisk avstrijske vlade italijanski zunanji minister grof Ciano, ki so mu priredili nad vse slovesen sprejem. Dunajski listi pozdravljajo v daljših člankih zunanjšega ministra Ciana ter poudarjajo njegove državniške sposobnosti, kakor tudi vpliv, ki ga ima na italijansko zunanjo politiko.

Zunanji minister Ciano je odpoval iz Rima snoči ob 23.35. Konferenca držav, ki so podpisale rimske protokole, se bo pričela 11. t. m.

Po tej konferenci bo italijanski zunanji minister odpoval v Budimpešto, da vrne obisk madžarskega ministrov v Italiji. V spremstvu zunanjšega ministra Ciana so njegova soproga, generalni direktor v zunanjem ministrstvu za zadeve Evrope in sredozemskega morja poslanik Gino Buti in generalni direktor za splošne zadeve v zunanjem ministrstvu grof Leonardo Vitetti, kakor tudi drugi funkcionarji italijanskega zunanjšega ministristva. Generalni direktor za inozemski tisk v zunanjem ministrstvu Emanuele Grazi je že prej prispel na Dunaj.

Italijanske napovedi o dunajski konferenci

Rim, 8. novembra. d. Na dunajski konferenci držav rimskega bloka ne bo šlo samo za razgovore splošnega značaja,

temveč predvsem za to, da se doseže sporazum o celi vrsti vprašanj, ki bo objavljen bodisi v izčrpnem komunikéju ali pa v oficijelni izjavi italijanskega zunanjšega ministra zastopnikom tiska. Poleg splošne izmenjave misli bodo predmet razgovorov vprašanja Podunavja in v zvezi z njimi predvsem avstrijske zadeve. Angleško-italijansko zblizanje, ki je na pohodu, in že precej znatno zboljšanje odnosajev med Rimom in Beogradom tvorita razmeroma ugodno podlago za posvetovanja prihodnjega tedna na Dunaju. Od zboljšanja italijansko-jugoslovenskih odnosajev se seveda ne more pričakovati, da bi bil sistem rimskih protokolov razširjen na eno ali drugo državo. Nasprotno bo treba iskreno pozdraviti, če bo ena ali druga država sklenila s tretjo dogovor, ki bi zboljšal odnošaje ter utrdil mir v Podunavju. Ugoden uspeh tozadevnih prizadevanj se vidi baš v primeru avstrijsko-nemškega sporazuma, ki je ustvaril pogoje za sodelovanje med Rimom in Berlinom, kakor ga je potrdil Mussolini pred vsem svetom v Milanu. Zato se more pričakovati, da bo skotrajšnje jugoslovensko-italijanski sporazum imel celo vrsto ugodnih učinkov za ostale države rimskega pakta, kakor tudi nova avstrijsko-češko-slovaška trgovinska pogodba, ako se bo obnesla, ne bo ostala brez ugodnih vplivov.

Nade srbijanske združene opozicije

Odmev sporazuma beograjske opozicije o preureditvi države in rešitvi hrvatskega vprašanja

Beograd, 8. novembra. p. V vrstah beograjskega dela združene opozicije se poudarja prvotni namen sporazuma, ki je bil dosežen med šefi srbijanskih strank, radikalne, demokratske in zemljoradniške, sklenjen s podpisom objavljenega dokumenta. Pri tem naglašajo, da so bila s tem sporazumom odstranjena mnoga nesoglasja in da se je ustvarila podlaga, na kateri se bo mogoče uspešno razgovarjati z dr. Mačkom. Dosedanji občutki, da je srbijanska opozicija nesposobna za razgovore in da med njo ni soglasja, so odpadli, ker se je z dosedanjega terena teoretičnega razpravljanja prešlo v fazo praktičnega dela.

V vrstah beograjskega dela združene opozicije verujejo, da bo z doseženim rezultatom zagrebški del združene opozicije zadovoljen, ker je polno točk, na podlagi katerih se more priti do pozitivnega uspeha

Občinske volitve v drinski banovini

Beograd, 8. novembra. AA. Danes so se vršile občinske volitve po vsej drinski banovini. Volitve so se vršile v redu in miru, razen v dveh treh krajih, kjer je prišlo do manjših incidentov med volilci. V drinski banovini je 37 srezov s prav tolikimi ereškimi mesti, vendar so se volitve vršile le v 30 izmed teh mest, ker se vršijo občinske volitve v ostalih po zakonu o mestnih občinah. V teh 30 mestih je dobila JRZ 23 občinskih uprav, celokupna opozicija pa 7, kar znaša v odstotkih 77 v korist JRZ. V kmečkih občinah volilni rezultati še niso popolnoma ugotovljeni in definitivni, toda po doslej prejetih podatkih, je z gotovostjo mogoče reči, da bo JRZ dobila nad 70% vseh občin, dočim bodo ostale odpadle na vse opozicijske politične skupine in stranke, kar jih je nastopilo pri teh volitvah.

Natečaj za umetniška dela v Narodni skupščini

Beograd, 8. novembra. AA. Zbirja za ocenitev umetniških del za novo zgradbo Narodne skupščine je zaključila svoje delo in ocenila vsa predložena dela. Poročilo o razdelitvi nagrad je objavljeno v beograjskih »Službenih novinah« št. 258 z dne 7. t. m. V tem poročilu je razpisani tudi naknadni natečaj za dela, ki pri prvem natečaju niso bila pozitivno ocenjena. Vsa sprejeta dela bodo razstavljena v zgradbi manej že od 16. t. m. Več nagradjenj konkurenti naj se javijo predsedstvu Narodne skupščine zaradi nadaljnjega postopanja. Konkurenti, ki niso bili nagradjeni, se pozivajo, da dvignejo svoja dela v tehničnem oddelku Narodne skupščine v času od 20. t. m. najkasneje pa do 1. decembra, po katerem roku Narodna skupščina ne bo več odgovorna zanje.

Smrt beograjskega gledališkega umetnika

Beograd, 8. novembra. p. Po daljšem bolehanju je davi umrl eden izmed najstarejših članov beograjskega Narodnega gledališča Svetozar Filipović, znaa pod imenom Čika Filip.

Kraji Boris v borbi z viharjem na morju

Sofija, 8. novembra. p. Bolgarskemu kralju Borisu se je pripetila zelo neprijetna nezgoda. S svojo jahto je križaril po Črnem morju, pa je nastal naenkrat hud vihar. Kralju so prihтели na pomoč rušiče ki so jahto rešili. Kralj je oseбно vodil jahto cele štiri ure v borbi z viharjem.

Pojasnilo. Glede na članek pod naslovom »Dve žrtvi smrtih nesreč«, ki je izšel v ponedeljski izdaji »Jutra« 2. novembra, smo prejeli od zdravnikov bratovske skladnice v Trbovljah naslednje pojasnilo: »Pokojni Matevž Puh se usodnega dne ni vračal iz službe, temveč se je šele sedem ur po službi vračal domov. Tudi ni resnično, da je zdravnik menil, da gre lahko spet na štto, češ da rane niso nevarne. Točno je le, da je bil poškodovanec v nepretrganem bolniškem stanju in je bil dne 17., 20., 22. in 24. oktobra v ambulantni ordinaciji. Ponerešene se ni odpravil v ljubljansko bolnico, temveč ga je zdravnik napolnil 24. oktobra v bolnico bratovske skladnice v Trbovljah, in sicer zato, ker je ponerešene izjavil pri ordinaciji, da ga je doma mrzlica strela in da mu je bilo med potjo slabo. V noči od 25. na 26. oktober je bolnik v trenutni zmedenosti planil iz postelje, padel in se pri padcu poškodoval v levi podpadžni krajini. Ker je nato kazal znake možganskega pritiska, je bil 26. oktobra s spremstvom poslan v ljubljansko bolnico, kjer je 31. oktobra umrl.

Velik praznik šentjakobčanov

Za 15 letnico obstoja svojega odra so z lepim uspehom podali dramatizacijo Tavčarjevega „Janeza Solca“

Ljubljana, 8. novembra. Jubilej šentjakobškega gledališkega odra, ki je junija letos dopolnil petnajsto leto svojega javnega delovanja, je zbral snoči v dvorani Mestnega doma domala vso ogromno množico najbližjih prijateljev in znancev, ki si jih je simpatična, zaslužna igralska družina v teh letih pridobila v vseh krogih naše kulturne javnosti. Pri nas, ki slovimo kot dežela amaterskih gledaliških odrov, petnajst let obstanka sicer ne pomeni še dolgega veka, a šentjakobski gledališki oder vendar v vsej pestri množici prostovoljnih igralskih ognjišč ni manj primeren, kar se tiče neprekinjene trajnosti repertoarja, števila uprizoritvev in predstav, višine režije, inscenacije in igre, in pa kar se tiče tribuna najvišjemu organu gledališke umetnosti v našem narodu — saj je znano, da je prilično številce uglednih članov naše drame prišlo v vrhovni hram naše Talije preko desk šentjakobškega odra. Zato je imel jubilejni večer s krstno predstavo Klemenčičeve dramatizacije Tavčarjeve novele »Janez Solca« po pravici prav svečano prisrčni značaj in mimo stalnih obiskovalcev jubilatovih prireditelj so bili med gosti tudi dvorna dama Franja Tavčarjeva, zastopnik mestne občine in župana načelnik kulturnega oddelka dr. Mole. člana Narodnega gledališča Skrbinec in Cesar, starosta viškega Sokola Borštnik, predsednik Gospodarskega in kulturnega društva za šentjakobski okraj direktor licejske knjižnice dr. Šlebinger, izmed snovateljev odra njega prvi tajnik Viktor Markič in prvi blagajnik Drago Mohorč pa še nekaj literatov in časničarjev, ki so od nekaj s simpatijami spremljali vsa prizadevanja šentjakobčanov.

bolni slikli na začetku prvega in osmega prizora). Kar se ekonomije z igralskim materialom tiče — vse vidnejše kreacije so bile na višku — bi bil smel režiser ponekod malo skopariti, da se ne bi veselejši figure razrašale v pretirano grotesko. Naslovno vlogo viteza Solca je v lepi umerjeni igri podal Hanžič, Ano Rozino, ki pa ostaja v dramatizaciji bolj medel lik, je simpatično predstavila Šubičeva.

Oba stara Turjačana, deželnega glavarja Volka Engelberta in cesarjevega ministra sta v strogi zbranosti kreirala Lavrič in Klemenčič — režiser Klemenčič je moral uskočiti zaradi nenadno obolelega Karusa. Mladega, objestnega Turjačana, ki nasluje vso dramo, je kreiral Petrovič, njegov dobri oproda polkovnik Aricaga je bil Kilnar. Simpatično je bila prikazana krčma pri Plavcu, ki jo je z znano iobrodušno široko gesto vodil Gnidovec, a med njegovimi malomeščanskimi gosti in pozneje v rokovnjaški družini so nekaj posrečenih tipov postavili Kunter, Keber in Jamar.

V enega izmed odmorov so prireditelji vpletli skromno, a veselo slovesnost, ko se je na odru zbrala vsa številna družina šentjakobškega ansambla. Prvi je igralce in igralko nagovoril predsednik Gospodarskega in kulturnega društva direktor dr. Šlebinger in dejal: Ko nam nocoj ob svojem jubileju tako živo odgrinjate to pisano življenje, kakor se je razgibalo po naši Ljubljani in na gradu mogočnih Turjačanov ob slavnostnem cesarjevem obisku pred 275 leti, dovolite, da vas v imenu vaše matice prisrčno pozdravim in čestitam k pomembnemu prazniku ter se vam za vse prijete trenutke, ki nam jih je vaša požrtvovalna in nesebična ljubezen do odra tolikokrat pripravila, najiskrenejše zahvalim. Vašo trnovo, a zmagovito pot od prvega nastopa pred poldrugim desetletjem v skromnih prostorih v Florjanski ulici pa do častnih uspehov zadnjih let v mnogo dostojnejši sedanjih dvorani, vse to so nam spretno opisali vaš kronist in njegovi so-trudniki v lični spomenici, ki ste jo poklonili naši javnosti v pouk, izbranemu krogu številnih prijateljev našega odra v prijeten spomin naši bodočnosti kot dragocen dokument o idealnem stremljenju peščice izbranih Talijanskih služabnikov, ki so kljub neprestanim gnetnim stiskam in žrtvam na dragocenem času vztrajali iz nepremagljive ljubezni do odrske umetnosti. Iskrena želja nas vseh naj vas spremlja v lepšo bodočnost. Vztrajajte in zmagujte! Za predsednikom, čigar izvajanja so v dvorani vzbudila živahno odobravanje, je starosta viškega sokola Borštnik izročil šentjakobčanom lep lovorjev venec z narodno trobojnico, hkratu pa je v imenu Vičanov izrekel jubilatno iskrene čestitke in najtoplejšo zahvalo, da so s svojim požrtvovalnim in uspešnim delom v veliki meri pobudili vneto za odrsko umetnost tudi med naprednimi delavci na Viču, katere so obenem tako pogostokrat razveselili s svojimi gostovanji.

Ljubljanska nedelja

Po dolgem času je bila Ljubljana danes spet enkrat deležna ene lepih solnčnih nedelj, ki je že v zgodnjih dopoldanskih urah zvalila vse mesto na noge, da se je promenada živahno razgibala in da so bili parki polni vedrih sprejehajalcev. Kmalu popoldne je sicer porosil lahen dež, a čez malo časa se je nebo spet odprilo in velik del Ljubljane se je v mnogo obetajočem solncu napotil na izlete iz mesta. Velik promet je bil zlasti na cestah proti Sv. Križu, ki ima vsako nedeljo sicer mnogo obiskovalcev, danes pa je njih število še posebej naraslo zaradi tega, ker smo imeli prvo nedeljo po prazniku mrtvih.

Rekord umetniške razstave

Z letošnjo jesenjo je sicer malokdo zadovoljen, saj človek v resnici nikoli ne ve, ali smo že na pragu zime, ali pojdemo še malo pogledat v poletje. Nekaj pa jih je v Ljubljani, ki so z vremenom v prvih dneh novembra nadse zadovoljni, in sicer so to mladi likovni umetniki, ki že teden dni razstavljajo v Jakopičevem paviljonu. Podoba je, kakor da se je z velikim uspehom, ki ga je petorica slovenskih umetnikov dosegla pred dnevi na velikem beogradskega natečaju, naši upodobljajoči umetnosti vobče nasmejela srečnejša bodočnost. November velja sicer za slab mesec, kar se tiče umetniških razstav, skupina mladih slikarjev in kiparjev, ki je zbrala svoja najboljša dela na tej razstavi, pa je bila v preteklem tednu deležna tolikšnega obiska, kakršnega že dolgo ne pomni kaka druga druga prireditelj. V celem si je doslej ogledalo razstavljena dela blizu 600 obiskovalcev, če prštejemo še nekaj dijaških skupin, ki so jih pripeljali, posamezni profesorji risanja, daš prireditelji vodstvom naših srednjih šol še niso razposlali oficijelnih povabil. Mnogo hvaležnih radovednežev privajajo v Jakopičev paviljon predvsem surrealistične slike prof. Gregarja s šentviške gimnazije, ki so v naših skromnih, malo zakasnelih razmerah vzbudile kar fenomenalno pozornost. A preprostejši gledalci pa se potem še s toliko večjo ljubeznijo s eskušajo zaman dokopati do njih jedrastavljajo ob delih Gregarjevih bolj umerjenih tovarišev, ki ostajajo s svojimi hotenji v mejah skromnejšega, a resnemu brutalnemu duhu časa, bolj ustrežajočega realizma. Nekaj razstavljenih slik in plastik je našlo med gosti že tudi stvarne interese, in kakor smemo upati, bodo mladi razstavljalci — in tudi tako so med njimi, ki dosej še niso stopili pred javnost — sklenili nekaj realnih kupčij. A da vam ne ostane izbirek — podvizajte se z obiskom in se odločite tudi za kakšen nakup, saj so cene nekaterih del tako nizke, da jim menda ne bo treba čakati bogatih mecenov.

V znamenju narodnih noš na Taboru

Sinoči so naši primorski emigranti in njih prijatelji pod odkriljem družtev »Sočas in »Tabor« priredili v veliki dvorani na Taboru prijeten večer. Taborška dvorana je ta večer doživela izredno velik obisk. Obiskovalci so si morali priznati, da je na Taboru redkokdaj taška gneča. Prireditelji pa tudi niso malo obetali. Ga. Klavorova je organizirala revijo in plese slovenskih narodnih noš, tako da je bila med živahnostjo razpoloženja, ki je izviralo iz kuhinje in točilnice, tudi obilica zunanje pestrosti in slikovitosti. Videli smo razne slovenske, srbske in hrvaške narodne noše. Zraven tega pa tudi češko-slovaške, ki so jih oskrbele članice Češke Obce.

Večer je otvoril g. dr. Dekleva s patrijotičnim nagovorom na zbrano občinstvo, za glasbeni užitek pa sta poskrbela Akademski oktet in »Taborove pevski zbor. Po koncertu se je razvila prisrčna zabava s plesom, ki ga je otvoril s kraljevskim kolom zastopnik vojske general g. Popadič z go. Olgo Pucovo in g. dr. Dinko Puc z go. Vedralovo. Med posameznimi plesnimi točkami, ki jih je zbrana družba temeljito izkoristila, so narodne noše zelo uspešno izvajale tradicionalne narodne plese.

Organizacija zabavnega večera naših emigrantov je popolnoma uspela ne le v zadovoljstvo vseh zabave željnih, temveč tudi prirediteljskega odbora, ki je zabav-

Vaša nova obleka bodi iz našega blaga,

pa boste zadovoljni, ker boste dobro in okusno oblečeni, za mal denar.

Cene našega blaga za obleke so od 120.— do 180.— dinarjev po metru

VLADA TEOKAROVIĆ & KOMP. PARACIN

Tkanine za vsak žep in vsak okus.

Tovarniške prodajalne: LJUBLJANA, Gradišče 4 in v vsakem večjem mestu Jugoslavije.

Vodjo rokovnjaške tolpe Ključka z Gorenjskega je z mnogo veselega uspeha igral Koman, ki izpričuje vse odlike dobrega humornega igralca, le da mu bo treba pri raz polaganju z gestami in domisleki nekaj več discipline. Dvoje lepih, po svoje toplih študentovskih obrazov sta prikazala Rakovec, ki se je odlikoval tudi s pevskimi nastopi in Danilo Bučar. Cesarja Leopolda je upodobil Vizjak, njegovega tajnega svetnika Lobkovica Moser. Najveselejša figura vega večera je bil turjaški kastelan Tomaž Ručigaj, ki ga je Košak izoblikoval do klasične širine. Mimo drugih sta v dveh epizodnih vlogah sodelovali še Metka Bučarjeva in Grgurevičeva. V celoti pomeni »Janez Solca« za dramatizatorja, režiserja in vse sodelujoče spoštovanja vreden uspeh.

ska knjiga sta na prvih mestih vseh kulturnih držav.

Sledil je prosti ogled posameznih skupin, ko so se zborovalci v medsebojni debati poglabljali v obilne kulturne zaklade, ki jih nudi razstava. Le prehitro je prišel čas, ko je bilo treba na drugi del zborovanja, ki se je vršil v trgovski soli, nameščen v parterju itnega poslojpa. Tam so podali društveni funkcionarji poročila o problemih, ki zadevajo našo šolo in učiteljski stan. Učitelj g. Adamič iz Toplice pri Zagorju je predložil kot posnetek debat več resolucij, ki so jih zborovalci sprejeli po izrpnih debatah. Resolucije bodo predložene odločevalnim činiteljem. Predsednik JUJ iz Ljubljane g. Mlekuz pa je kot gost poročal o situaciji v stanovski organizaciji. Potem ko so zborovalci pretresli še nekatere zadeve iz območja domačega šolstva in sreza, je bilo lepo zborovanje zaključeno.

Samomor obupane žene

V splošnem je nedelja potekla brez razburljivih dogodkov in tudi kriminalna kronika je obnemela za teh 24 ur. Le snoči je imela policija opravka spet s samomorom, ki so zadnje dni v mestu kar na dnevnem redu.

Na Brodu pri Viču biva družina državnega cestarja Antona V., ki je dolgo živela v miru in tišini. Dokler ni med možem in ženo, ki sta že oba priletina, prišlo do družinskih razprtij. Neoglasja so pred kratkim privedla tako daleč, da je mož, ki je oče treh odraslih otrok, brez besede zapustil svoj

dom in izginil, kakor da se ne misli več vrniti. 51letno ženo Marijo je njegov odhod tako potrl, da je sklenila napraviti z življenjem obračun. Že v četrtek je na tistem zaužila precejšnjo količino strihina, nakar je pričela močno bruhati. Domači so opazili nevarnost in so ji takoj prigravljali naj se odpelje v bolnico, a ker ji je čez nekaj časa odleglo, je nazadnje ostala doma. Večraj pozno popoldne pa ji je vno- vič prišlo slabo in brž so poklicali zdravnika dr. Igljarja s Tržaške ceste. Zdravnik pa je mogel ugotoviti samo še, da je proces zastupitve v zadnjem štadiju, in je takoj pozval reševalce. A reševalci so hiteli zaman — okrog 19. je nesrečna mati izdihnila. Z viske stražnice so poklicali policijsko komisijo, v kateri sta bila zdravstveni svetnik dr. Luznar in dežurni uradnik Kette. Komisija je ugotovila, da je smrt nastopila zaradi zastupitve z arzenikom, na prošnjo domačih pa je dovolila, da bo truplo pokojnice ležalo na mrtvaškem odru doma.

Roko mu je raztrgalo

Danes popoldne se je zgodila v Babni polici pri Starem trgu zaradi mladeniške lahkomiselnosti huda nesreča. 16letni sin posestnika Andreja Mikarja Franca je dobil nekje dinamitno patrono in jo zažgal. Posledice so bile usodne. Eksplozija je odtrgala fantu levico do zapestja. Ponesrečenca so nemudno prepeljali v ljubljansko bolnico.

Maribor preko nedelje

Maribor, 8. novembra.

Jubilejno slavje poštarjev-godbenikov

Snoči so obhajali člani Glasbenega društva poštnih in telegrafskih uslužbencev v Mariboru petletnico plodnega delovanja. Po prisrčnem sprejemu ljubljanskih tovarišev na postaji je bil v precej dobro zasedenih prostorih Uniona jubilejni koncert s slikovitim sporedom. V prisrčnih besedah je pozdravil vse navzočne društveni predsednik g. Franjo Babič. V imenu ljubljanskih tovarišev je izrekel iskrene čestitke in je izročil diplomu in prelep trak g. Jože Benko iz Ljubljane. V imenu mariborskih poštarjev je izročil venec poštarjski godbi g. Babič, ljubljanski tovariši pa so prejeli od mariborskih poštarjev lepo spominsko diplomu. Z lepim uspehom se je zaključil koncert, pri katerem so sodelovali mariborski poštarji godbeniki s osmimi godbenimi točkami, ljubljanski godbeniki poštarji pa s sedmimi točkami. Po koncertu je bil prisrčen prijateljski večer.

Predavanje o lončnicah v Ljudski univerzi

V mariborski Ljudski univerzi je predaval ravnatelj mestne vrtinarje g. Lap iz Ljubljane o gojenju in prezimovanju lončnic. V poljudnih in številnih lepih slikovitih slikami prikazanih izvajanjih je navzočnim poslušalcem pretežno žensstvu povestljal, kako je treba ravnati s temi evtelicami, da preko zime uspejajo. Predavatelj je v uvodu s prisrčnimi besedami pozdravil predsednik mariborske univerze g. inž. Kukovec.

Šahovski dvoboj med mariborsko in celjsko mladino

Dopoldne se je vršil v restavraciji pri Novem svetu šahovski dvoboj med dijaškim društvom »Sloga« iz Celja in pomladkom Jadranske straže na klasični gimnaziji v Mariboru in sicer na 10 deskah. Dvoboj se je končal z zmago Mariborčanov v razmerju 7 : 3.

Kriminalna kronika

Policija je v pretekli noči imela obilo dela z razgrajaci in pijanci, izmed katerih je tri aretirala. Dolga vrsta pa jih je bila ovadena zaradi kaljenja nočnega miru. — V zadnjem času dvigajo tudi mariborski hitlerjevci glave in s bojnimi klici »Heil Hitler« kar na ulici izražajo svoje simpatije. Tako je tudi neki mariborski trgovec

Uboj zaradi ljubosumnosti

Brezsrčni mož je mirno spal, ko mu je nevarno poškodovana žena umirala

Varaždin, 8. novembra. Te dni se je več kmetov vračalo s sejma v Koprivnici domov. Med potjo so se ustavili pri znanou Luki Bariču v Legradu. Pri pogovoru so pili in se zdajci začeli pripraviti. Žigavi konji so lepsi. Med prepitrom je Luka Barič nenkrat potegnil nož in hotel zabosti enega izmed omenjenih družbe. Ivana Čemerškiga, kar pa so prisotni prepredili. Prepri se je nadaljeval in Barič je udaril Čemerškiga s steklenico po glavi in ga lažje poškodoval. Družba s Čemerškim je Bariča zapustila in nadaljevala pot proti domu. Bila je že noč. Nekaj časa jo je spremljala tudi Baričeva žena Tereza.

Ko se je kmalu nato vrnila žena Tereza domov, ji je mož začel očitati, da ima razmerje s Čemerškim. Žena se je branila in

dokazovala, da to ni res, a razjurni mož ji ni verjel. Začel jo je pretepati in jo je poškodoval po vsem telesu. Smrtno nevarno rano pa ji je prizadel na glavo. Ko sta šla naposled spat, je žena zaprosila moža, naj pošlje po zdravnika, mož pa se za prošnje od hudih bolečin vzdihujoče žene ni zmenil, temveč je mirno zaspal. Tudi drugo jutro ni šel po zdravnika, a se tudi sam ni brigal za poškodovanko. Zvečer je spet legel v posteljo kraj nje in ji ni maral pomagati, ko ga je prosila za pomoč. Zaspal je in ko se je čez čas prebudil, je opazil da mu je žena umrla.

Surovega moža so aretirali. Izgovarjal se je z ljubosumnostjo in trdil, da je po glavi ni udaril, temveč da je dobila nevarno rano pri padcu na rob mize.

Sportna nedelja

Poraz, katerega se ni treba sramovati

V živahni tekmi je morala Ljubljana, ki je v drugem polčasu igrala samo z 10 igralci, pustiti Hajduku obe točki — Slab sodnik — V Beogradu zmagal Bask

Včeraj sta bili na sporedu državne prvenstva samo dve tekmi od katerih je bila ljubljanska med Hajdukom in Ljubljano gotovo važnejša. Hajduk ni hotel posoditi Matošiča Gradjanskemu, za čemur po Angliji, samo da bi imel večje izgleda, da si izbije v Ljubljani dve točki. To mu je tudi uspelo, nekoliko po sreči nekoliko pa tudi zaradi drugih okoliščin. Vendar pa moramo reči, da smo bili z Ljubljano kljub porazu bolj zadovoljni kakor v zadnjih tekmah, ker je pokazala, da ipak zna zapirati. Bila je to zadnja jesenska tekma Ljubljane na domačih tleh. Z ostale jesenske tekma, ki jih bo morala odigrati zunaj Ljubljane, si ne smemo delati prevelikih iluzij, vendar pa so naši igralci včeraj dokazali, da se vendar ni bati, da se bodo proti koncu tekmovanja morali boriti za obstanek v ligi.

kovati, odzvel osižeški Slaviji obe točki. Tablica se je nekoliko spremenila. Ljubljana je padla s 4. na 6. mesto. Hajduk se je povzpел s 6. na 5. največji skok pa je napravil Bask ki je s 5. šel kar na 2. mesto. S porazom osižeški Slavije se je okoristil Hašk, ki je z boljšo goldiferenco prehitel Osiječane.

Tablica je sedaj naslednja

Slavija (S)	6	4	2	6	16:7	10
Bask	6	3	2	1	12:9	8
Gradjanski	5	3	1	1	13:4	7
BSK	6	2	1	2	13:6	7
Hajduk	6	3	0	3	8:6	6
Ljubljana	6	2	2	2	5:3	6
Jugoslavija	5	2	0	3	9:8	4
Hašk	5	1	2	2	5:11	4
Slavija (O)	6	2	0	4	6:15	4
Concordia	5	0	0	5	1:17	0

Hajduk : Ljubljana 1 : 0 (0 : 0)

Hajduk : Kriše; Milutin, Matošič II; Marušič, Purišič, Radovnikovič, Lemešič, Krucl, Blažević, Matošič III, Kragič. Ljubljana : Logar, Hassl, Jug, Kukanja, Pupo, Boncelj; Janežič, Slapar, Jež, Makovec, Pepček.

Zadnje ligaško tekmo te jeseni, ki se je odigrala na naših tleh, so ljudje pričakovali s priličnim zanimanjem. Poleg tega je Hajduk znana marka, ki vedno vleče. In prišlo je mnogo ljubljanskih Dalmatincev na teren, bilo jih je gotovo manj kot Ljubljancem, ali slišati jih je bilo bolj.

SREČA HAJDUKA

V prvi vrsti mora Hajduk svoj uspeh pripisati nezdigi, ki se je pripetila tik pred polčasom. Makovec in Ljubljana je igrala ves drugi polčas samo z desetimi ljudmi; nekaj pa gre zaslugi za Hajdukov uspeh tudi sodniku, ki je v presoji foulov sicer grešil na obe strani, v usodnem primeru pa je piskal Bonclju foulo, ko sploh ni bilo treba piskati, ali pa če že, potem proti Hajduku; iz tega prostega strela se je izcimila čista Kručeva situacija, iz nje pa edini zgoditek ki je igra odločil.

Sicer je bila igra lepa in užitna, zlasti v prvem polčasu, ko sta se moštvi kosili v zenačeni borbi in z enakimi sredstvi. V drugem polčasu so potem Hajduki prešli v defenzivo, toliko respekt so imeli še pred okrnjenim moštvom Ljubljane, da niso hoteli tvegati prav ničesar. Igrali so nesigurno, potegnili Kragiča v obrambo in krepko držali rezultat. Le velika smola ljubljanskega napada pred Hajdukovim golom, kjer je zlasti Jež dve tri situacije, zrela pač kolikor le more biti situacija pred golom zrela, pokvarili ali uničili, je tej Hajdukov taktiki pripomogla do uspešnega konca.

KAKO JE IGRALA LJUBLJANA

Moštvo Ljubljane je bilo tokrat, izjemoma, precej zenačeno. Ni bilo ene premočije ožje obrambe in krilske vrste nad nemogočim napadom, kot smo je bili sicer vajeni gledati. Napad se je tokrat zelo razigral, a še predno je prišel do tega, da bi požel plod svojega truda, je postal z Makovecovo izločitvijo okrnjen, in petega moža v napadu je vsepovsod manjkalo. Jež je predurmo vodil svoje linijo, ki je bila s kombinacijo Slapar—Janežič na desni močnejša od levega dela, da je bil tokrat Makovec ne samo agilno marljiv, temveč tudi uspešen. Pepček je prihajal na krilu bolj do izraza kot pozneje, ko se je priključil sredini. Krilska vrsta tokrat ni bila na običajni višini. Pupo je v primeri z zadnjimi tekmami precej popustil; razdiral je dobro, tudi lepo je odvezal žoge, zelo pomanjkljivo pa mu je bilo dodajanje. Boncelj je ponovno zamerjal Lemešiča in po nepotrebnem silil v sredino. Defenzivno je postavil svojega moža Kukanja je bil za Kragiča telesno mnogo prešibak proti njemu je uspeval, kolikor je uspeval, le s taktično igro. Obramba kot celota je bila res dobra, branilcem — Hassl je ponovno žel aplavz ob odprti sceni — ni prigovora v razdiranju, le do čistega in plaširanega odbojnega udarca sta le redko prišla. Logar pa je bil zopet stari in zanesljivi Logar: pogumno se je vrjel parkrat pod noge in rešil se v zadnjem hipu, posredoval je tudi vedno o pravem času; le žog od blizu ni mogel obdržati v rokah, odtod je prišlo včasih do kritičnih situacij.

... IN HAJDUK

Splitski majstor z mora je postavil v polje odločno in borbeno enajstorico. V vseh linijah moštvo ni bilo povsem zenačeno. V prvi vrsti gre pohvala odlični obrambi, v kateri je nastopil tudi toliko od Zagrebčanov zaželeni Matošič; res je vreden, da si ga vsako moštvo požel. Milutin mu je bil dober drug Dober je bil tudi napadalni trio, v katerem je Blažević s točnim pregledom igre dirigiral igro dani situaciji primerno. Prav dober je bil poleg njega Krucl, ki je našel koristen kontakt do svojega krila. Od kril je bil Kragič dokler je igral na svojem mestu, prodornejši, da si je bilo mnogo boljše čuvati od Lemešiča na desni strani, ki pa je bil od vse napadalne petorice najšibkejši. Halfo so med odlično obrambo in dobro razpoloženim napadom imeli lažjo nalogo, vendar ni bilo opaziti med njimi posebnih klas. Marušič je bil že mnogo boljše, isto Radovnikovič, Purišič pa je zaostajal celo za Pupo, ki tokrat ni bil na posebni višini. Moštvo se odliko posebno s svojo telesno močjo, ki je v borbi ni štedilo.

NEKAJ O POTEKU

Prve poteze pripadajo Hajduku. Do 10. min. je H. stalno v premoči, dobi dva strela s kota in Logar ima polne roke. Posla igra malo popusti, tudi Lj. prodira, dobi strel s kota. Okoli 20 min pride Lj. do besede, igra se odpre. V 26. min edinstvena šansa za Lj. Hajdukov gol je prazen, vsi skušajo streljati, toda žoga ne gre v mrežo. V 29. min kot za H. in potem se vrstijo napadi pred ljubljanskim golom, H. parkrat strelja s kota. V 42. min. ustvari Pepček Ježo lepo situacijo, pa zaman. V 44. min. starta Makovec na žogo, ki jo je Kriše odbil, oba padata in Makovec odnesejo.

Po tem odmoru igra Lj. z desetimi ljudmi. H. preide kmalu v napad, dobi nekaj strelcov s kota. V 13. min. ima Jež zopet krasno situacijo, Janežičev prenos povzame volley, toda zelo nerodno in žoga gre v aut. V 16. min. se igra odloči: sodnik piska neko nedoločno stvar v škodo Lj., Lemešič pošlje pred gol, žoga gre z glavo na glavo, nazadnje je Krucl na čistem strelu in pošlje v mrežo, 1:0 za Hajduka! Takoj prevzame Hajduk defenzivno taktiko in zapre igro proti okrnjenemu moštvu Kragič gre v obrambo, napad Lj. se razvije igra valovi večina med polovico in Hajdukov kazensko črto. V 31. min. ima Blažević šanso iz prodora, toda Logar mu gre pogumno pod noge. Krucl pa zgreši prazen gol, nato je Lj. v napadu in v 33. min. strelja Pepček pametno prost strel mimo zida do Ježa, ta pa zgreši z dveh metrov; to je bila tudi poslednja šansa za Ljubljano. Do konca se igra še vedno v Hajdukovi polovici, toda ta je s svojo obrambno taktiko uspel.

G. Mlinarič iz Zagreba ni sodil dobro. Mnogo je grešil v presoji foulov, iz ene take pogreške je padel edini gol, seka je po nepotrebnem igro, ker ni puščal prednosti. Za tako tekmo je bil slab sodnik.

Bask : Slavija 3 : 0 (2 : 0)

Beograd, 8. novembra.

Na današnji tekmi, ki ni bila na posebni višini ter se je odigrala odcepla v prijateljskem stilu, je Bask sigurno zmagal. Bask je bil v prvem polčasu v premoči, dočim se je Slavija znašla šele v drugem, toda v napadu ni bilo nikogar, ki bi mogel izboljšati rezultat. Oba gola prvega polčasa je zabil Detlinger, in sicer v 2. in 23 min.

Gol drugega polčasa je dal Ristič, toda iz of side pozicije. Sodnik Bora Vasiljevič je imel lahko nalogo, ker sta obe moštvi igrali fair.

Prvenstvo podsavez

Slovan napreduje — Kastastrofalen poraz Atletikov v Celju remis

Slovan : Hermes 3 : 1 (1 : 1)

Zdi se, kakor da je sedaj napočila Slovanova era. Po treh zaporednih porazih beleži že tretjo zmago.

Na igrišču za Kolinsko tovarno je bilo dopoldne dokaj živo. Publika je bila domala vsa Slovanova. Prišla je na svoj račun, kajti moštvo je zaslužno zabeležilo zmago v svojo korič.

Igra ni bila na nikaki višini, zlasti ne v prvem polčasu. Obe moštvi sta zaigrali zelo raztrgano. Prednjačil je Hermesov napad, ki ni pod Svetičevim vodstvom uprizoril niti ene kaj prida akcije. Potem v drugem polčasu so Slovanovi prevzeli igro v svoje roke in do konca ostro napadali. Zabili so dva gola.

Slovan se je postavil tokrat s svojim napadom. Doberlet je tokrat igral na levo krilo in gotovo ni bil med najslabši-

mi. Zelo dober je bil zlasti v drugi polovici igre vodja napada Gerjol, ki je spretno izkoristil Doberletove prodornost in ga neprestano pošiljal v ogenj. Desni krilec je levo stran hermezanskega napada popolnoma obvladal, če bi še nekoliko točnejše podajal napadu, bi bil izvrstna vošč. Bil je vsekakor najboljši v svoji vrsti. Obramba ni bila mnogo započetna, pa se je pokazala kljub temu zelo naspurna. Vratar dober in zanesljiv.

Šibkarji so zopet enkrat povsem odpovedali. Nemogoče del moštva je bil napad, ki se ni povzpел do nobene smiselne poteze. Nekaj se je trudil Ioc na desnem krilu, poslal tudi par centrov na sredo, toda tam je bil trilo Brodnik—Svetič. Mokorel, ki so mu bili še osnovni pojmi nogometa povsem tuji, kaj šče, da bi znal kako žogo pametno izkoristiti, s tem napadom Her-

mes ne bo prišel daleč. V krilih je bil najslabši mož Košenina, dober pa je bil desni krilec, ki je sicer imel mnogo truda z razpoloženim Doberletom. Tudi levi krilec je še nekoliko zadovoljil. Vratar Razborca je bil zelo nesiguren. Enako Berglez v obrambi je dal dobro partijo le Košmerlj.

V vodstvo je prišel Hermes z enajtko že v 10 min., ker si je Slovanov branilec dovolil stoping z roko v kazenskem prostoru. Zenačil je po tepi napadalni akciji Plover. Po odmoru je takoj v začetku Slovan dobil vodstvo z enajtko, ki jo je pretvoril Gerjol. Po lednji gol je zabil Thuma na pas Doberleta.

Sodil je dobro g. Macoratti.

Olimp : Reka 2 : 2 (2 : 2)

Celje, 8. novembra. Olimp je nastopil v oslabiljeni po tavi. Njegov napad je igral raztrgano. Vsej enajstorici je manjkala sistem. Ta nedostatek je hotela nadomestiti z elanom, kar eveda ni zadostovalo.

Gostje so predvedli dobro tehnično igro, pred golom pa so bili premalo odločni. Takoj spoečtra je Reka pričela pritiskati toda brez vidnega uspeha. V 17. min. je prevzel Ključar žogo iz prostega strela ter jo zabil nad vratarjevo glavo v mrežo gostov. 10. min. ka neje je izenačil Jež so lepem prodoru. V 30. min. po viša Erman z lepim strelom na 2:1 za Reko. Olimp pritiska na izenačenje, kar mu pa uspe šele v 42. min. po Čaterju.

Po odmoru je bila tekma nezanimava. V 10. min. je moral Olimpov igralec Gros zaradi poškodbe na nogi zapustiti igrišče. Igra je postajala vedno ostrejša, tako da je moral sodnik v 25. min. izključiti po enega igralca Reke in Olimpa. eno minuto kasneje pa še enega igralca Reke. Olimp je prešel nekoliko v premoč, ki je pa ni znal izrabiti. Tekma ni nudila prvovrstnega sporta.

Sodil je g. Cimperman dobro in objektivno.

Rezerva Olimpa je porazila rezervo Jugoslavije z 2:0 (0:0).

V drugovrstni tekmi je Laško dopoldne premagalo Jugoslavijo 4:1 (3:0). V drugem polčasu je igralec Jugoslavije Žager dejansko naspadel sodnika. Bil je seveda izključen in čaka sedaj zaslužene kazni.

Železničar : Atletiki 10 : 0 (4 : 0)

Maribor, 8. novembra.

Na stadionu Železničarja se je popoldne odigrala predzadnja tekma v prvenstvenem tekmovanju mariborske skupine LNP med Železničarjem in celjskimi Atletiki. Takoj se je videlo da Atletiki niso nevarni nasprotniki.

Z današnjo zmago si je Železničar priboril naslov jesenskega prvaka v mariborski skupini.

Na stadionu se ni trlo mnogo ljudi, vendar pa je prišlo par sto gledalcev v upanju,

Lahkoatleti so še na delu

V Ljubljani in v Ptujju so se vršili lahkoatletski mitingi po dolžnosti.

Svoboda

Zelo hladno vreme in dež nista v soboto ovirala lahkoatletov, da bi izrabili še zadnje proste termine za borbe na tekalnišču. Prireditelju so se v borbi poleg atletov domačih klubov Hiriže, Korotana in Primorja pridružili še atleti iz ljubljanskih klubov, predvsem Elan iz Novega mesta in krajnski Korotan.

Tek 60 m juniorji B: 1. Küssel (Elan) 7.4, 2. Pirc (Pr.) 8, 3. Bergant (Svoboda) 8.4.

Tek 100 m juniorji C: 1. Bajda (Hiriže) 12.1, 2. Boltauzer (Pr.) 12.5, 3. Kulakov (Pr.) 12.6.

Tek 100 m seniorji: 1. Skušek 11.8, 2. Gabršek 11.9, 3. Weibl (vsi Pr.) 12.

Skok v vis z sal. juniorji B: 1. Küssel (Elan) 1.50, 2. Bergant (Svoboda) 1.30, 3. Pirc (Pr.) 1.25.

Skok v vis z sal. juniorji B: 1. Bratovž (H.) 1.60, 2. Boltauzer (Pr.) 1.55, 3. Stiglič (Korotan, Kranj) 1.40.

Skok v vis z sal. seniorji: 1. Pribošek (H.) 1.60, 2. Baloh (Pr.) 1.55, 3. Tomaškovič (Korotan, Kranj) 1.55.

Tek 1000 m juniorji C: 1. Osterc (Elan) 3:12.6, 2. Preželj (Elan) 3:13.2, 3. Pogačnik Janez (Korotan, Kranj) 3:21.

Met krogle jun. C: 1. Skaza (Pr.) 14.32, 2. Boltauzer (Pr.) 12.70, 3. Kobe (Elan) 12.20.

Met krogle seniorji: 1. Pribošek (H.) 10.42, 2. Baloh (Pr.) 9.40, 3. Tomaškovič (Korotan, Kranj) 8.40.

Tek 1000 m seniorji: 1. Gabršek 3:02.2, 2. Skušek (oba Pr.) 3:02.4, 3. Kos (Elan) 3:08.2.

Primorje

Včerašnja nedelja je omogočila številnim lahkoatletom, zlasti onim iz Trbovelj, Novega mesta in Kranja, da so poverili svoje moči z ljubljantani. Akrovano je že pozna sezona, so bili doseženi nekateri dobri rezultati, celo dva državna rekorda v tekih na 300 in 500 m po Skušku in Gabršku (oba Pr.).

Tek 100 m juniorji: 1. Pavlič (Planina) 11.8, 2. Černe (Elan) 12.5, 3. Wider (Planina).

Skok v vis z sal. juniorji: 1. Skebe (Elan) 1.60, 2. Bajda (H.) 1.50, 3. Küssel (Elan) 1.50. Elanovci imajo dobre juniorje.

Skok v vis z sal. seniorji: 1. Baloh (Pr.) 1.55, 2. Tomaškovič (Korotan, Kranj) 1.55.

da ho prišlo do pričakovane napete igre, toda gostje so predvajali zelo klavno igro. Ob začetku sta obe moštvi pokazali po neka energičnih potez, ki pa so se sicer končale pred golom mlačno, vendar pa se je po slogu igre in po tempu moglo sklepati na napet potek. To je trajalo okol četrt ure, potem pa so Atletiki čimdalje bolj ležli v rezultat. Kakor je treba na eni strani poudariti popolno razsulo Celjanov, je treba tudi na drugi strani, da so imeli Železničarji v odlični meri svoje prste vmes. Ko se je spravela kombinacijska mašinerija v prvi tek, so prišli padati goli, ki so bili skoro vsi plod precizno izvedenih akcij. Moštvo Železničarja je v splošnem podalo odlično igro ter so prav vsi njegovi igralci izborno opravljali svoje delo. Moštvo je bilo v vseh linijah boljše.

Atletiki so na vsej črti razočarali. O njegovem moštvu je škoda vsake besede. Enajstorica je bila popolnoma interiorno nasprotniku ter bi po poteku igre in po situacijah zaslužila še večji poraz. V splošnem je bila igra v mejah dovoljene igre, le pri stanju 6:0 so pričeli Celjani z ostro igro ter igrali na moža kar pa jim ni več koristilo, nasprotno zapustili so še bolj klavm vtis. Sodil je prav dobro g. Kočič.

MURA : SLAVIJA 3 : 1 (2 : 0)

Maribor, 8. novembra.

Na igrišču ob Magdalenskem parku se je dopoldne odigrala drugovrstna prvenstvena tekma med Muro iz Murske Sobote in Slavijo iz Pobrežja. Tekma je bila veskoki napeta in zanimiva ter se je končala z zaslužno zmago Mure. Sodil je dobro g. Bergant.

Prvi poraz Gradjanskega

Bazel, 8. novembra.

Svojo drugo tekmo v Švici je Gradjanski danes izgubil v Bazlu po slabih igri s 3:2 (1:1) Publike okoli 3000.

Domači so dosegli vodstvo že v 1. min., Gradjanski pa je v 3. min. po Lesniku izenačil. V prvem polčasu sta Tomašević in Šurdonja zadrževala idealne prilike. Gajer je zakrivil enajstmetrovko, ki pa jo je Urch ubranil. V drugem polčasu je levo krilo domačinov postavilo na 2:1. Isti igralec je v 7. min. zvisal na 3:1. Kmalu nato je šel Počučnik blesbran z igrišča. Kljub temu je Gradjanski prešel v veliko premoč. V 36. min. je Lesnik postavil končni rezultat 3:2. Po tem голу je zapustil igrišče zaradi blesure Kokotovič.

Splošni vtis, ki ga je napravil Gradjanski, je slab. Samo obramba je bila dobra, v napadu pa edinole Lesnik.

Prvo tekmo v Angliji bodo Zagrebčani igrali v sredo v Liverpoolu.

Ostale nogometne tekme

SAN JEAN: BSK : San Jean 14:2. ZAGREB: Hašk : Concordia 5:2 (3:0). Prijateljska.

SUBOTICA: Jugoslavija : reprezentanca Subotice 4:2.

CURIH Avstrija : Švica 3:1 (1:0). DUNAJ: Prvenstvo. Postsport : Hakosh 1:0 (0:0), Libertas : Sportklub 4:0 (3:0).

PRAGA: Prvenstvo. Sparta : Viktorija Žižkov 3:1, Slavija : Zidenice 7:1, Viktorija Plzen : Kladno 2:1, Rusy : Moravska Slavija 3:1, Prostejov : Nachod 2:0.

RIM: Prvenstvo. Juventus : Genova 2:2, Roma : Bari 5:2, Luchese : Napoli 3:2, Torino : Bologna 1:0, Lazio : Novara 4:2, Milano : Triestina 0:0, Sampierdarena : Alessandria 5:0, Fiorentina : Ambrosiana 1:0.

BUDIMPEŠTA: Prvenstvo. Hungaria : Ferencvaros 3:0, Kispest : Bočkal 3:3, Ujpest : Soroksar 5:0, Budafok : Nemzeti 3:2, Elektromos : Budai 11:1, Szeged : Phobus 1:0.

„Ze spet sem pri vas!“

Tako nas je pozdravila včeraj neka gospa. Ako ne bi bila zadovoljna bi se naše trgovine izogibala. Tudi vas bomo s stofi, sviljo, platnom, fiancilo itd. dobro postregli. Pridite!

„Manufaktura“ k. d.

trgovina, ki vas želi boljše postreči
Mestni trg 17.

Godni tek 2500 m juniorji C, roj. l. 1918 — 1919 (startalo 8): 1. Stanjšek (Maraton) 11.39, 2. Končan (Jugoslavija) 11.41, 3. Urbandič (Zelez.) 12.39, 4. Benko (Mura) 13.21. Met kopja (startalo 11): 1. Kajfež (Primorje) 42.10, 2. Radko (Maraton) 40.30, 3. Rusjan (Ptuj) 37.26. Godni tek 8000 m seniorji (startalo 9): 1. Grmovšek (Maraton) 14.03.2, 2. Struclj (Maraton) 14.04.6, 3. Gril (Maraton) 14.51.8.

Kolesarska dirka v Mariboru

Maribor, 8. novembra.

Dopoldne se je vršila ena najtežjih kolesarskih dirk, kar jih je bilo v zadnjih 10 letih v Jugoslaviji. Proga je šla od igrišča Železničarja po Tržaški cesti do Hoč in Reke, potem pa po novi Pohorski cesti do Pohorskega doma, kjer je bila obratna točka. Proga je imela 1000 m visinske razlike ter je bila dolga 34 km. Kako naporna je bila je razvidna iz tega, da je od 10 dirkačev prišlo na cilj le polovica. Dirke so se udeležili člani klubov Ljubljane iz Ljubljane, Maratona in Železničarja iz Maribora.

Na cilj so prispeli: 1. Stefan Rozman (Zelezničar) 1:17.42, 2. Lozinšek (Zelezničar) 1:18.9, 3. Sodec (Maraton) 1:21.16, 4. Bricej (Ljubljana) 1:23.34, 5. Grum (Ljubljana) 1:24.26.

Dirka je potekla kljub napornosti brez vsakih nezgod. Posebno spominsko nagrado je dobil dirkač Stefan Rozman, ki je danes vozil svojo 160. dirko, pri katerih je dosegel 100 prvih mest.

40 letnica učiteljske mature

Ljubljana, 7. novembra

Ze pred mesecem so praznovali v Ljubljani 40letnico učiteljske mature naslednji gg. učitelji in nadučitelji: Fran Mercina, Hinko Sumer, Ivan Wittine, Alojzij Pločnik, Franjo Mlakar, Alojzij Recelj, Franjo Gm, Miloš Grmovšek, Franjo Pristovšek in Ignacij Kaffov. Jubileja sta se udeležila tudi tedanja učitelja na ljubljanskem učiteljsku g. Fran Gabršek in g. Anton Crnivec, poznejši ravnatelj tega zavoda, ki pa je kmalu po tem jubileju umrl v starosti 80 let.

Jubilantje so bili na samo vestni in spodobni učitelji in vzgojitelji naše šolske mladine, marveč tudi izven šole poztvovni kulturni delavci, in to kot pisatelji, sodelavci pri raznih naprednih prosvetnih, dobrodelnih in gospodarskih ustanovah, pri pevskih društvih kot pevci in pevovodje, sokoleski in gasilski delavci, v kmetijskih podjetjih in seveda pri učiteljskih ustanovah. Večina še danes vneto deluje pri raznih stanovskih in drugih institucijah.

Ivan Wittine je, kakor ime pove, po rodu kočevski Naneec in je svojo službeno dobo dovršil na Kočevskem. Je veskoki honeten stanovski tovariš. G. Gm je še vedno vzoren ravnatelj gluhooncem, gg. Grmovšek in Sumer sta bila visoko cenjena okrajna šolska nadzornika. Več izmed njih je poleg tega jubileja obhajalo letos tudi svojo 60letnico. G. Sumer pa je imel kar tri praznike: 60letnico rojstva, 40letnico učiteljskega poklica in pred dobrim mesecem 30letnico srečnega zakonskega jarna z go. Felicito, ki je tudi učiteljica in uživa pokoj. Jubilanti so po večini še krepkega zdravja in čilega duha ter pozorno zasledujejo dnevne dogodke. Ob lepem jubileju jim želimo, da bi še dolgo uživali zlato jesen življenja v zdravju in da bi dočkali še več jubilejev.

Bučno predavanje na zagrebški univerzi

Zagreb, 8. novembra.

Na filozofski fakulteti zagrebške universe bi moral imeti včeraj dopoldne urednik »Obzora« dr. Ivo Hergesič nastopno predavanje kot novi docent za komparativno književnost. K predavanju so se zbrali prorektor inž. Stipešić, predsednik Jugoslovske akademije in umetnosti dr. Bazala, dekan filozofske fakultete dr. Cesarec mnogo vseučiliških profesorjev in okrog 100 studentov.

Ko je dr. Hergesič pričel predavati, je vdira v dvorano skupina okrog 130 frankovcev in klerikal

Teden dni filma

Filmska opereta „Boccaccio“

Flametta na sestanku z velikim neznanecem (Albrecht Schönhals in Heli Finkenellerjeva v filmski opereti „Boccaccio“)

Ufina opereta »Boccaccio«, ki se bo predvajala v ljubljani ni morda znana. Suppejeva opereta z enakim naslovom, temveč sta avtorja dr. Forster in dr. Burri napisala film, ki mu je na svoji način ostava Boccacciojev znani »Dekameron«. Režijo in kompozicijo sta opravila filmska sodelavca, ki sta imela že pri »Kraljevskem valčku« velik uspeh. To sta Herbert Maisch kot režiser in Franz Doelle kot skladatelj.

Glavno vlogo podaja Willy Fritsch, ki mu je partnerica Heli Finkenellerjeva. V drugih važnejših vlogah nastopajo Albrecht Schönhals, Baul Kemp in Fita Benkhoffova. Snemanje prizorov se je začelo letos 10. februarja in je bil doslej ta film deležen za lepih uspehov po tujih kinematografih.

Kako so delali film „Beli pekel“

Pri snemanju tega filma so vsi udeleženci storili vse, kar so je zmogli. Na vrhovih Piz Palluja so stali operaterji z dvema in celo tremi aparaturami za snemanje. Stali so ob grozečnih razpokah ledenika Isle Perse ter Morterache, ponoči v mrazu in viharju so snemali, bivakirali, trpeli. Vsak udeleženec je bil samo po sebi razumljivo alpinist, amučar, nosač in igralec. In tovor, ki ga vlečijo s seboj, ni majhen. Poleg svoje alpinske oprave znosijo težke stativne, na desetine različnih objektivov, leč, filtrov, na nemogoča mesta. In vendar je vse to potrebno za dober film. Za iskanje učinkovitih motivov v tej prostorni naravi, polni ledu z vsemi svojimi nevarnostmi, potrpežljivo čakanje na pravilno osvetlilavo, zahteva polnega alpinista. Često se niti poizkusna vaja ne sme vršiti, da se ne napravi sledovi v snegu in ledu.

Snega filma kakor je »Beli pekel« Piz Palluja operater, ko mora svojo aparaturo na strmih ledenih stenah, grebenih, ledenihh razpokah, namestiti včasih do centimetra natančno. Prostor morajo v globokem snegu stepati, v ledu pa ga izsekati in splanirati, kajti operater mora vrtiti snemalni aparat čisto v utrujajočih drah, čepe, kleče, na eni nogi, na vrvi viseli t. d. Koža na obrazu mu visi v cunjah, čeprav je nad plastmi raznih olj še nekaj plasti pudra. In operaterjevi živci, ko visi nad grozečimi prepadi, stoji v izpostavljenih grebenih, na ozkih vrhovih?

Kaj pa ostane od vsega njegovega snemanja? Komaj 20% posnetkov pride na platno. V duši pa mu ostanejo prijetni spomini na doživljanje v gorah. In s temi spomini je zlasti po uspehu težavno napravljenega filma zadovoljen in srečen.

Taras Buljba

Poročilo smo, da bo velikega junaka Tarasa Buljbo upodobil v filmu sloveči francoski karakterni igralec Harry Baur, ki smo že nekajkrat videli tudi v ljubljani in smo gotovo vsi občudovali njegovo krepko zmetnost.

V novem filmu: Internat v Kijevu. Ravno se vrši izpit. Po vrsti prideta pred profesorski kolegij, ki ga vodijo pravoslavni duhovniki, oba brata Buljba. Mlajši je samič, nežen kakor dedek (Jean Pierre Aumont). Izpit položi z odličnim uspehom. Njegov starsejši brat pa je širokih pleč, krepak ko hrast, — toda ves čas solanja se ni naučil niti pošteno čitati. Pač pa zna jezdit, biti se in piti, žrtvovali se za prijatelja. To je Ostop Buljba. Menite, da se je

stari Taras Buljba, legendarni kozaski ataman, kaj jezil na svojega močnega sina, ker je zastojal trgati hlače v šolskih klopfah? Nasprotno! Nezaupljivo motri ataman svojega mlajšega, nežnega sina: ta se je gotovo odvrnil od starodavnih kozaskih tradicij. Dobremu kozaku ni treba kaj prida pisati in čitati. Tega se sam stari Taras ni bil naučil in vendar je takšno vrsto let vodil svoj junaški tabor kozakov...

Besede so odveč. Najlepsi in najzanimivejši roman Nikolaja Gogolja bo prdeli po vsem svetu. Harry Baur je, kakor sklepamo po kritikah evropskega tiska, obogatil film s figuro, ki je tako fina, klasična in umetniško tako izdelana, da bo zavzela mesto med najlepšimi filmskimi kreacijami vobče. Vsekakor je »Taras Buljba« nov triumf umetniškega filma.

Žena v sodobnem svetu

O delu mednarodnega ženskega kongresa v Dubrovniku

Pretekli teden je v magistratski dvorani v ljubljani pod okriljem Jugoslovanske ženske zveze, sekcije za dravsko banovino, obširno poročala o poteku mednarodnega ženskega kongresa v Dubrovniku publicistka ga. Pavla Hočevarjeva. Načelnica komisije za tisk pri Jugoslovanski ženski zvezi, Relerata so poslušalke sledile z veliko pozornostjo.

Ženski tisk, volilna pravica

Referenčni je poročala mestoma zelo kritično o delu kongresa, ki se je osredotočilo zlasti v zborovanjih posebnih komisij, ki so zasedale že pred otvoritvijo formalnega dela kongresa. Na teh sejah so delegatke posameznih držav stavile številne zahteve in oblikovale navodila za bodoče delo. Pri vsem velikanskem delu, ki ga je moral opraviti kongres, ni bilo vsem delegatkam mogoče, da bi sledile vsemu temu delu, ki se je vršilo v različnih odborih, tako da so imele delegatke vpogled prav za prav v glavnem le v delo komisije, v katero so bile delegirane. Ga. Hočevarjeva je bila zaposlena pri komisiji za tisk, pa se je mogla poleg tega dela na lastne oči prepričati le še o delu komisije za volilno pravico, ki jo je vodila češka senatorka Plaminkova. Komisija za tisk je vodila švicarska novinarka Zellwegerjeva. Poročila te komisije so bila kaj zanimiva glede na stanje ženskega časnikarstva. Iz teh poročil je izhajalo, da faktski in narodno-socialistični tisk ni niti kakšen ženskim tečajem, vneti zagovorniki ženske enakopravnosti pa so vsi svobodni, neodvisni listi, ki se v nekaterih deželah mnogo bavijo z ženskim vprašanjem, zlasti na švedskem, kjer imajo ženske mnogo velikih listov v rokah kot glavne urednice. Tudi ameriški listi, ki ne najemajo svojih sodelavcev na priporočila, temveč po sposobnostih, zelo cenijo in iščejo sodelavce. Močno je razvito žensko novinarstvo, pa tudi časopisje na Norveškem in na Poljskem. Jugoslavija se baš ni mogla postaviti z večjim številom novinar. Kar pa se tiče resnih prispevkov o ženskem vprašanju v jugoslovanskem časopisju, ki sicer daje zlasti v Beogradu dokaj prostora modri, gospodinjstvu in kozmetiki, se jugoslovanske ženske tudi ne morejo preveč pohvaliti, z edino izjemo Slovenki, katerim ponedeljska izdaja »Jutrac« prinaša skrbno in resno urejeno

rubriko o ženskih problemih. Mednarodna ženska komisija za tisk je tudi pohvalila program naše nacionalne komisije, na podlagi katerega je sestavila tudi svoj delovni načrt.

Zelo živahno je potekalo delo komisije za žensko volilno pravico. To komisijo je vodila senatorka Plaminkova, ki se je videla ga. Hočevarjevi kot prava apostolka, ki vsa živi za žensko stvar in ji je delo za pravice in dolžnosti žene pravi evangelij. Njeno vodstvo je tem lažje in tem uspešnejše, ker se do dobra spozna na vprašanje, ki ga ima njena komisija opraviti in je tudi temeljito poučena o stanju ženske stvari po vsem svetu. Ta komisija je odredila, da se morajo ženske, ki imajo volilno pravico, te tudi poslušati v čim večjem številu, tam pa, kjer je še nimajo, si morajo prizadevati, da se bodo kandidati pri volitvah izražali v prilog ženskih zahtev. Vso pažnjo pa je treba po mnenju te komisije posvečati državljanski vzgoji.

Delo ostalih komisij

Komisija za kino in radio je proučevala vlogo žensk v raznih odborih, ki imajo vpliv na cenzuro in kontrolo kinematografov. Ženske se v teh odborih uspešno zavzemajo za to, da kinematografija ne bi kvarila mladine. Mednarodna komisija pa se zavzema zlasti za izdelovanje kulturnih in vzgojnih filmov ter proučanje finančne možnosti in način za izdelavo novih filmov o ženski stvari. Za žensko stvar pa je nadalje zelo važno tudi vprašanje radia, ki ima obsežne propagandne in vzgojne možnosti. V mnogih deželah je ženskim društvom že uspelo, da odločajo v odborih, ki sta jim poverjena sestava in cenzura radijskih programov, ki so posvečeni otroku, družini in domu. Mnogo se ženske poslužujejo radia tudi za mirovno propagando. Komisija priporoča, naj bi ženske dosegle, da bi bila v radijske programe sprejeta poljudna poročila in predavanja o ženskem gibanju, da bi imeli moški in ženske priliko boljše spoznanje ženske zahteve in ženske socialno delo.

Komisija za položaj žene pred zakonom se zavzema za mednarodno ureditev državljanstva poročene žene na podlagi popolne enakopravnosti obeh spolov.

Komisija za vzgojo svetuje, naj bi se glede na veliko brezposelnost posvetila pozor

nost vprašanju vzgoje brezposelne mladine, ki naj bi se vzgajala v nadaljevalnih tečajih. Vsa mladina naj bi se vzgajala v močnejši mednarodni zavesti in miroljubnosti, čemur naj bi zlasti služile obsežne reforme učnih knjig in predmetov, ki bi jih bilo treba izbirati v smislu mednarodnega spoznavanja in ljubezni.

Komisija za enako moralo se je zavzela za vzgojo mladine po načelih najvišje pravnote in enake morale. Zahtevala je odpravo reglementirane prostitucije in javnih hiš in strogo kaznovanje vsakogar, ki kakorkoli podpira ali se okorišča s prostitucijo.

Zelo važne, morda najbolj tehtne so bile ugotovitve komisije za ženske poklice, ki je prišla do zaključka, da se v podjeljih vseh vrst in v vseh državah kaže močno stremiljenje za tem, da bi se ženskam omejila pravica do plačanega dela. S tem se ženi odjemlje možnost za preživljanje sebe pa tudi tistih, ki so zelo pogosto v današnji dobi odvisni od plačanega ženskega dela. To prizadevanje gre tako daleč, da je že postalo protizakonito, ker se izvaja izločanje žen od dela na samovoljen način. Komisija je vsem nacionalnim odborom naložila, naj v danih primerih odločno protestirajo proti takemu zapostavljanju ženske delovne moči. Za poročeno in neporočeno delovno ženo morajo zahtevati enako plačilo, kakor ga imajo moški ob istih delovnih pogojih. V tej komisiji so delegatke dalje obravnavale vprašanje ureditve ženske policije, ki se je izkazala v nekaterih državah za priporočljivo zlasti v mladinskih in ženskih kazenskih in začetnih zadevah. V tej komisiji je sodelovala tudi slovenska delegatka ga. Angela Vodelova, ki je podala tako stvarno poročilo, da si ga je komisija osvojila kot smernico za svoje bodoče delo. Morda bi bilo priporočljivo, da bi ga, Vodelova na kakem javnem sestanku podala naši javnosti ta referat in tudi podrobnejše poročilo o delu komisije, v kateri je sodelovala.

Nadalje je bila za jugoslovansko in še posebno za slovensko delegacijo med plenarnimi zborovanji zanimiva točka predlog o ustanovitvi gospodinjstvosopodarske komisije, ki ga je predložila po ga. Kraigherjevi naša zveza na predlog dravske sekcije. Delo predlagane komisije naj bi šlo za tem, da bi se žensko delo v gospodinjstvu priznalo za poseben poklic, ki naj bi užival primerno bolezensko in starostno zavarovanje. To vprašanje je zbudilo na plenarni seji burno debato, ki je deloma izpricala, da je v nekaterih deželah gospodinjstvo delo že uvaževano, deloma pa je pokazala, da celo ženske same v nekaterih državah niso na višku socialne razgledanosti in jim je sodobno pojmovanje gospodinjstvskega poklica še tuje. Inicijativa slovenske delegacije je vsaj pozitivna, da je bila ustanovljena priložnostna komisija, ki bo do prihodnjega kongresa proučila program in se potem izjavila o morebitni ustanovitvi nove komisije.

Referati o kmečki ženski in industrijski delavki

Zelo živahno je bilo delo kongresa na plenarnih sejah, katerim smejo prisostvovati

vse članice. Te seje nudijo priliko, da pride do izraza pravo in iskrenje naziranje po sameznici in tudi kompaktnih delegacij. Na teh sejah so se ženske bavile s stanovskimi razmerami, kmečki ženski in industrijsko delavko. Referati o industrijski delavki v posameznih državah so pokazali predvsem važno okolnost, da se industrijskim delavkam najbolj godi tam, kjer imajo največ inšpektorije dela, n. pr. na Poljskem. Referati o kmečki ženi pa so bili z izjemo referata Indije prav neiskrni in so pričali bolj o propagandi za razmere v državi referentke kakor pa o stvarnem stanju. Zelo tako očitna neiskrenost žensk ni zadovoljila in je zbudila upravičene kritike in proteste. Jugoslovanska referentka o položaju kmečke žene ga. Minka Krotkova, ki je hotela biti sprva iskrena in je hotela opisati stanje kmetice v pravi luči, je morala se v zadnjem trenutku na pritisk jugoslovanske centralne v svojem poročilu pravo stanje idealizirati.

Kongresne razstave in publikacije

Ga. Hočevarjeva je poročala tudi o knjižni razstavi in razstavi ročnih del. Knjižna razstava je pokazala, da vse delegacije niso pravilno pojmovala namena te prireditve in da niso razstavljale, z izjemo Čehinji in Jugoslovenki, po pravilnem kriteriju. Prvo mesto je vsekakor pripadlo Čehinjam, ki imajo veliko število prvostopenjskih pisateljic, ki so bile zastopane z okusno opremljenimi rosnimi deli v častnem številu. Kongres pa je dal pobudo tudi jugoslovanskim prirediteljicam, da so za to svečano priložnost izdale nekaj pomembnih publikacij: bibliografijo vseh treh jugoslovanskih ženskih literatur v domačem in francoskem jeziku, v francosčini književno delo jugoslovanskih žensk in delovanje ženskih društev v Jugoslaviji in dve bibliofilski izdaji: Monahinja Jelčimlja v založbi Društva akademsko izobraženih žen v cirilici in angleščini in »Blätter aus der jugoslawischen Lyrik«.

Kaj so ženske, posebno jugoslovanske, pridobile s kongresom

Ženske so na kongresu ugotovile, da so prilike zanje v vsakem oziru skoro po vsem svetu enake. Zato so prepričane, da bodo mogle izboljšati svoj položaj najprimerneje in najuspešnejše iz mednarodnim sodelovanjem. To pa bo po njih mnenju možno le na ta način, če bodo države, ki bodo z dogovori in odredbami izboljševale položaj žensk, prepričane z ustreznim duhom in razumevanjem do sklepov ženskih kongresov. Naloga ženskih nacionalnih komisij bo pač v tem, da bodo s tem duhom prepoglele javno mnenje v svojih državah.

Zborovalke so naposled spoznale tudi, da so ženske v fašistično urejenih državah prepone za brezobzirno plemensko samozavestjo in jim je tuj smisel za človeško skupnost in sodelovanje. Prepričale pa so se, da so žene v vseh demokratično urejenih državah iskrene pobornice za svetovni mir.

FILATELIJA

Makulature

Pod besedo »makulature« razumemo vse tiske, ki so nastali zaradi površnosti. To so na primer pole znamk z zavijanimi vogali, gube v papirju, nepotiskani deli pole, zabrisani ali zamazan tisk, barvni madeži, oljnatih mehurji in podobno. V tiskarnah, ki dajo kaj na svoje ime, takšne nedostatke takoj uničijo. Druge pa niso tako natančni in postanejo te makulature celo predmet, s katerim se da dobro kupčevati.

Zbiralec posebnosti mimo teh tiskarskih nepravilnosti ne bo šel, zlasti če so zelo opazne. Nekateri zbiralci, posebno začetniki, pa mislijo, da bodo napravili za filatelijo veliko delo, če bodo prebrskali cele kupe malo vrednih znamk, da bi med njimi odkrili kakšen različek, ki se ni omenjen v katalogu. Ta bolezen, da morajo odkriti za vsako ceno kaj novega, čeprav samo kakšno piščico, črtico ali madež na nepravem mestu, je prava egiptiska nadloga za urednike strokovnih listov in katalogov. Lastniki takšnih navideznih pogrešnih tiskov in redkosti pa so potem skoraj vselej razočarani, ker izvedo po dolgotrajnem iskanju samo to, da je njihovo odkritje le malo vredna tiskarska slučajnost.

Poizkusni tiski

Če namerava kakšna država izdati znamke, napravi navadno najprej razne poizkuse. Po drugih državah — pri nas še nismo prišli tako daleč — imajo navado, da razpišejo natečaj za izdelovanje osnutkov in da potem med njimi izberejo najboljšee. Te najboljše osnutke, ki so izdelani v precej velikih dimenzijah, nato pomanjšajo in preizkušajo, kako učinkujejo slika, barve in papir. Vse te tiske od prvih osnutkov do končne izdelave tiskarske plošče, do poslednje določitve barve in papirja imenujemo v filateliji »poizkusne tiske« (nemško Probedruck, angleško »Proof«, francosko »Essai«). Ločimo pa še sprejete in nesprejete poizkusne tiske.

Neuradni poizkusni tiski, ostanejo navadno v rokah ljudi, ki so jih predložili in jih potem ti prodajajo zbiralcem za kritje stroškov. Pomen imajo samo kot kurioznost in morda kot lepo izdelani osnutki. Med te poizkusne tiske štejemo lahko tudi v raznih barvah izdelane osnutke znamk s sliko kralja Petra II., ki sta jih izdelala ing. Omahen in Serajnik, in o katerih se je že mnogo pisalo. Tudi uradni poizkusni tiski niso še navadno

poslednja oblika frankovne znamke. Tako poznamo na primer stare egiptске poizkusne tiske s sliko piramide, ki so bili v prvotni obliki čisto drugačni kakor pa nazadnje. Pogosto uganjajo neredni filatelisti tudi separije z raznimi poizkusnimi tiski, ki se ne razlikujejo od pravih znamk.

Novi tiski

Med nove tiske štejemo tiste znamke, ki so jih z originalnimi ploščami natisnili že potem, ko so izgubile veljavo in ko so prišle v promet druge znamke. Če napravita ta novi tisk država, ga imenujemo uradnega, če pa ga napravi privatnik, ki je slučajno dobil v roke plošče, je neuraden.

Uradne nove tiske delajo takrat, kadar potrebuje poštna uprava te znamke za svoj muzej, za državne zbirke tujih držav ali pa za visoke osebnosti, in sicer v celih polah, pa teh pol nima več v zalogi. Ti novi tiski so navadno bolj ali manj redki, ker so izdelani le v majhnih nakladah in jih privatniki sploh ne dobe v roke. V mnogih državah, kakor na primer v predvojni Portugalski in Avstriji, so pa postali novi tiski pravo trgovsko blago, in poštno upravo so jih tiskalce zaradi tega, da bi zadovoljile zbiralce, ki originalnih znamk niso mogli več dobiti. Kadar so nekatere poštno uprave prodajale zaloge nerabljenih znamk, ki niso bile več v prometu, se je tudi pogosto zgodilo, da so iznova natisnile tiste vrednote, ki so v celotnem serijam manjkale ali pa jih je bilo premalo. Neuradni novi tiski pa so namenjeni izključno samo za prodajo. Navadno hoče vsakdo napraviti pri novem tisku znamke, tako da bodo čim bolj podobne prvotnim. Ker pa je med originalnimi in novo natisnjenimi znamkami pogosto veliko razdobje, v katerem so se izpremenili načini tiska, kakovost papirja itd., se novi tiski, vsaj v eni točki (barvi, papirju, gumiju ali zobčanju) ločijo od originalov, tako da jih ni težavno spoznati.

Novo tiske imenujemo lahko tudi tiste znamke, ki so jih tiskali s ploščami, pri katerih se poznajo sledovi, da so jih hoteli že uničiti. Vsaka izprememba originalne plošče, tako na primer pri Württemberski znamki za 18 kr., od katere so ostale samo plošče z okvirji in številkami, medtem ko so morali napise narediti iznova, ali pa pri znanih alžaskih znamkah z narobe stoječim ozadjem, samo uradna ponaredba, ki jo lahko imenujemo ponatisk (Nachdruck).

Po krivih potih za zapahe

V ljubljanske zapore so privedli nevarnega vlomilca in njegovega pajdaša

Ljubljana, 8. novembra. V zapore tukajšnjega sodišča so privedli orožniki dolgo iskaneega vlomilca Kotarja Leopolda od Sv. Križu in njegovega pajdaša Franceta Podbregarja iz Kandrš. Oba aretiranca sta se spoznala svoj čas v sodnih zaporih in kmalu nato je bilo vlomljeno na več krajih v Kandrški dolini.

Oblastva so takoj osumila Kotarja, ki je imel že več takih grehov na svoji vesti. Poizvedovanja so ugotovila, da se je potikal Kotar v tamkašnjem območju prav v času, ko so bili vložni izvršeni. Ugotovljeno je, da se je Kotar po vlomih v Kandrški dolini klatil tudi po Moravčah. Tam je pridno dajal za pijačo in si je na-

kupil razne reči. Kotar svoje vlogo taji. Privedoval je pravljico, da je srečal v bližini Moravč nekoga brezposelnega, v katerim sta se takoj sprijateljila. Nočevala sta v nekem zapuščenem poslopju, nato pa se je sredi noči odločil njegov so-stanovalec, da bo stopil v bližino vas prosiť kruha. Fant da se je vrnil potem obložen s klobasami, svinjino, kruhom in pijačo. Kakor je zatrjeval Kotar, je potopil med pojedino svojemu novemu znanecu, da ima strgane čevlje, in njegov pajdaš mu je takoj stisnil v roke več stotakov, Polde da si je kupil takoj nove čevlje, okrog 500 dinarjev pa da mu je ostalo še za pot domov.

Na sodišču seveda ne verjamejo njegovim pravljicam, ker imajo poročilo, da se je Kotar za vlom v Kandrški dolini spoznamel s Podbregarjem še tedaj, ko je bil z njim zaprt. Podbregar mu je povedal za nekatere imovitejše kmete, kmalu po tistem razgovoru pa je bilo vlomljeno v Vujin dolu pri Kandršah skozl stredo, Vlomilec je odnesel 4000 Din denarja in več predmetov iz zlata in srebra. Kotar je znan tat iz navade in bo stopil zdaj pred ljubljanske sodnike. V njegovem ročnem kraju pri Sv. Križu se ga zelo boje, saj zmerom napravi kaj narobe. Zadnjič je odnesel nekemu tamkašnjemu trgovcu z gobami več vrec gob, pripravljenih za odvoz v Ljubljano. Kotar pa je potem v svoji držnosti prišel ponujat okradencu njegove lastne gobe. Trgovcu jih je kupil, tatvino pa je opazil le kasneje. Kotar je moral za svoj greh v zapor. Pred sodnikom se je kratkoma odrezal, da ni bil svetokriški trgovec prav nič oskodoval, ker je dobil svoje blago nazaj.

Iz akvaristove torbe

Ko stojimo ranega jutra na kaki visoki planini, se nam nudi divna slika; morje, ki ga tvorijo megle, le podini vrhovi moč kakor otoki iz njega. Opazovalec sluti povezanost med poedinimi vrhovi, točno je pa ne more določiti. Prav tako je z rodovnikom živalstva. Otoki so zdaj živeče skupine in okamenje že davno izumrli živali, med katerimi nam manjka mnogo členov, ki nam jih prikriva meglava davne preteklosti. Naključje nam bo sčasoma še marsikaj odkril, vendar nikdar vsega, kajti globine kopnega so nam nedostopne, v njih pa počivajo marsikateri členi, seve ne vsi, kajti mnoge je zob časa zmel. Zlasti imamo prav malo ostankov iz praveka ali as-hajske doba.

Po dr. Rakovecu so naši otoki neke ribe v kambrskih skladih starega zemeljskega veča, kar nam da sklepati s gotovostjo, da so živele ribe tudi že v praveka, vendar je bilo njih ogrožje še mehkvo, hrustancasto ter ni ostala za njimi nobena sled.

Skoroda v vsaki skupini živalstva, torej pri sesalcih, pticah, plazilih, dvoživkah, ribah, evosorijcih, pllaščarjih do praživalc, najdemo kako vrsto, ki nam dokazuje, da se je življenje razvijalo postopno od preprostih do bolj kompliciranih organizmov. Kot predhodnice rib smatramo vesolrepate apendikulacije, to so pllaščarji, ki plavajo prosto v vodi in ki se niso kakor n. pr. hincike kozolnjakov, ki plavajo tudi goro v vodi, slednjici zdale svobode ter se pritrdile na dno in se otele s pllaščem. Za apendikulacijami, ki imajo kakor tudi mnoge ribe hrbenično struno, je najbližji ribam najnižji vretenčar: skrgustnica (Amphioxus), do 5 cm dolgo, ribi podobno bitje, ki nam torej premosti vrzel med nižjim in višjim živalstvom, ki se začneta z obloustnicami, kakor so glenavice in piškunji. Zelo zgodaj so se pojavile tudi ribe pljščarice, ki nas spominjajo krkonov, namreč v devonski tvorbi starega zemeljskega veča. Njim podobne sorodnice so premostile vrzel med ribami in dvoživkami kajti pljščarice dihaajo kakor s skrgami, tako tudi s pljščnim mehurjem. Zlati naleti mo zopet na vrzel med dvoživkami in plazili, ki pa ni tako široka. Prve plazilce vidimo že v permski in triadni tvorbi. V jurski tvorbi imamo prapliča, ki se je pomagal že s pravimi peresi, vendar nas spominja na plazilce, v kredni tvorbi so je pa pojavil hesperornis s krnjavimi krili in rihaptici. Vsi so imeli zobovje v čeljustih. Od sesalcev so nam obranjenjci ostanki iz triadne tvorbe, po obliki, podobni stokovcem, kakor so ključni, zatem pa vsočarji, kakor so n. pr. sedanji klokanč.

Kakor vidimo nas popelje akvaristovstvo v razne panoge prirodoslovja in ko se bo človeštvo posvetilo v večji meri prirodi, bo nastopila boljša doba, doba višje srčne kulture, ki ne pozna omejenosti, v kateri se danes izživlja človeški rod.

Objave

Lovei! Umri je naš tovariš in dolgoletni tajnik Slovenskega lovskega društva g. Repovž Mirko. K večnemu počitku ga spremimo danes popoldne ob pol 15. iz hiše zadržani na Tržaški cesti 10. na pokopališču pri Sv. Križu.

Koncert v počastitev 70letnice Mateja Hubada. V ponedeljek 16. novembra ob 20. bo v veliki Filharmonični dvorani velik pevski koncert ljubljanskih zborov Hubadove župe JPS v počastitev 70letnice mojstra Mateja Hubada, ki je naš pevski organizaciji dolga leta načeloval in jo vzorno vodil. Pokažimo mu svojo hvaležnost! Vstopnice bodo v prodaji v Matični knjižarni.

Postani in ostani član Vodnikove družbe